

Інетта ГРИНЬОК Хто врятує Америку?

фільми,
які ми бачили

АМЕРИКАНСЬКА ІСТОРІЯ ОЧИМА ФОРРЕСТА ГАМПА

«Форрест Гамп».
«ПАРАМАУНТ ПІКЧЕРЗ».
США, 1994. 145 хв.

Продюсери Венді Фінерман,
Стів Тіш,
Стів Старкі.
Сценарій Ерік Рот (за романом
Вінстона Грума).
Режисер Роберт Земекіс.
Художник Рік Картер.
Оператор Дон Барджес.
Монтаж Артура Шмідта.
Композитор Алан Сільвестрі.
Спецефекти Кена Релстона.
Костюми Джоанни Джонсон.
В ролях: Том Хенкс,
Робін Райт,
Гарі Сініз,
Саллі Філд,
Мікелті Вільямсон.

До України, поки що на відеокасетах, завітав славетний «Форрест Гамп». Вірогідно, чутливе українське серце відгукнеться на кінобестселер Роберта Земекіса, сповнений відчуттям гармонійності буття, світлим сумом і добром. Доля критика, однак, в тому, що він не обмежується спогляданням твору, а намагається відповісти на деякі питання, що виникають в його мозку. Критик не заспокоїться, поки не відповість на них хоча б для себе (адже ніхто його начебто і не запитував).

Отже, перед нами епопея. Епопея вищого гатунку, поставлена справжнім майстром кіно, зіграна талановитими акторами (фільм увінчали б «Оскарів», а Т.Хенкс одержав цю нагороду вдруге). Герой фільму Форрест Гамп мандрує американською історією, її періоди стають віхами життя Форреста. Він спілкується з молодим Преслі,

опиняється свідком «Уотергейту», вбивства братів Кеннеді, стає героєм війни у В'єтнамі, чемпіоном країни з пінг-понгу, мільйонером, бігуном-марафонцем, тричі має нагоду поспілкуватися з президентами Сполучених Штатів, побачити революцію 60-х і Джона Леннона. Разом з цим Форрест - людина з дуже низьким коефіцієнтом інтелектуального розвитку (IQ). Він часто не розуміє, що відбувається навколо, однак у всіх ситуаціях він - неначе взірць для «нормальної» людини.

Не вперше з'являється на американських екранах «антигерой». Згадаймо «Політ над гніздом зозулі» Мілоша Формана, «Невибачений» Клінта Іствуда. Ці герої, кожен по-своєму, несуть у собі: перший - заряд протесту, енергійного опору силам, що позбавляють людину свободи, гідності і самоповаги; другий - могутнє самозвинувачення, прозріння і втрату мети існування як такої. Обидва герої - одинаки за натурою, на їхнє життя випало чимало страждань, вони знаходяться на маргинальній лінії у суспільстві.

Звернемося тепер до Форреста Гампа. Волею природи він теж опиняється на доволі «слизькій» позиції в суспільстві. Але уникає протесту в будь-яких його проявах. Форрест - людина лояльна, доброволець, що сам зголосився на війну у В'єтнамі, не брав участі в бурхливих молодіжних рухах 60-х. Але головне, що приваблює в ньому - цілісність, гідність, гармонійність існування у світі. Форрест уникає будь-яких протиріч між собою і світом, приймаючи світ як життя, що є даністю, даром, сповненим не тільки смутку, але радощів і див. В цьому Форрест, після стількох героїв, що втратили духовну рівновагу, стає ще привабливішим і набуває майже міфологічного смислу для американців.

Пригадаймо «в'єтнамський період» в американському кіно. Стрічки Стоуна, Скорсезе,

Копполи сповнені жаху і мороку, страждань і болю. Режисери дивляться на В'єтнамом очима своїх героїв, створюючи атмосферу, яку чи й може витримати глядач. Земекіс теж споглядає В'єтнамом через Форреста. Але це вже інша країна. Гумор «оживляє» в'єтнамські краєвиди, до яких вже звик американський глядач. Сприйняття Форреста - сприйняття підлітка, для якого не існує дорослих драм, а єдиним горем може бути лише втрата друга. Недаремно Роберт Земекіс (учень Спілберга) - вважається «режисером для підлітків», стиль його оповідання - пригодницький, в дусі спілберговського «ЕТ».

Форрест неначе знаходиться біля самих зародків цивілізації, органічно і адекватно впускає світ у себе. Герої Стоуна і Скорсезе переносять всі вади нашого світу у В'єтнамом, поглиблюючи конфлікт між собою і оточуючим середовищем до незбагнених розмірів. Форрест і на війні залишається самим собою. Його «здорово» моральна основа рятує його і оточуючих від жахів війни.

З цієї нагоди варто було б згадати ще одну стрічку «Нелл» з Джуді Фостер, де її героїня - «природна людина», яка не мала досвіду спілкування з соціумом, виробила свої звички і манеру спілкування з природою, речами, тощо. Своєю моральною незабрудненістю вона позитивно впливає на людей, які оточують її. Очевидно, моральне здоров'я стало для американців неабиякою проблемою.

У фільмі є дві постаті, протилежні Форресту за світосприйняттям і самовідчуттям.

Перша - лейтенант Ден Тейлор, безпосередній командир Форреста у В'єтнамі. Він неначе зійшов з відомих нам екранізацій. Спочатку - хоробрий, сильний, «крутий», після війни - надломлений, знівечений, розчарований, озлоблений. Ден втрачає смак до життя. Форрест рятує Дена двічі - спочатку від загибелі фізичної, а пізніше надає йому

сил подолати моральну кризу і прийти до миру з Богом. Оцей «мир з Богом» - те, чого шукають і прагнуть люди, подібні до лейтенанта. Здоров'я і життєрадісність Форреста надають їм змоги жити.

Інша постать - Дженні, подруга дитинства і кохана Форреста. На ній зійшлися усі біди сучасної цивілізації. Відірвана від здорового ґрунту, на якому вона виросла, Дженні виступає то як співачка стриптиз-кабаре, то як представниця молодіжних рухів: на відміну від Форреста, вона постійно змінюється. Мрії маленької дівчинки стати співачкою не здійснилися, ніде вона не знаходить щастя, тепла і спокою. Наприкінці життя вона захворює на СНІД.

Дивно, але кожен з цих персонажів не є схематичним, при своїй навантаженості літературними смислами. Ці герої - досить живі, і кожен з нас трохи Тейлор, Форрест або Дженні.

Форрест уособлює собою здоровий життєстверджуючий інстинкт, метафорично перетворюється на ті рушійні сили, що керують життям, прогресом, культурою. Це начебто він ще хлопцем підказує Елвісу Преслі дивовижні рухи, а Джону Леннону - слова пісні «Imagine», надихає американців на досить популярні зараз в країні словесні вирази і зображення на футболках, змушує Президента розсміятися... Саме на людях, які вміють радіти життю, тримається світ. Про це картина.

